

УДК 651.1

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ – НОВА ПАРАДИГМА ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Лютова Ганна Михайлівна, к.е.н., доцент,

Черкаський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»,
Lyutova Anna, PhD, Cherkasy Institute of the State Higher Educational
Institution "University of Banking", lutova.anna.m@gmail.com

Анотація. В статті розглядаються передумови та обґрунтовується необхідність запровадження інтегрованої звітності, яка забезпечує зростаючі потреби користувачів інформації. Розкриваються мета, зміст, засадничі принципи, за якими повинна викладатись інформація в інтегрованих звітах.

Ключові слова: інтегрована звітність, фінансові звіти, нефінансова інформація, принципи інтегрованої звітності, гармонізація

В умовах інформаційно–цивілізаційних зрушень в економіці, розвитку соціально–відповідального бізнесу облікова система зіштовхнулась з проблемами забезпечення користувачів необхідною інформацією серед яких:

- зниження довіри користувачів до звітності;

- недостатність звітних даних для достовірного прогнозу;
- неможливість відобразити достовірний стан підприємства і результати його діяльності обліковими методами [5, с.4].

Із зростанням ринків соціально відповідального інвестування та увагою інвесторів до ширшого впливу діяльності компаній на економіку, навколишнє середовище та суспільство, зростає потреба в якісній інформації про такий вплив. Саме інтегрована звітність у порівнянні із фінансовою орієнтована на вирішення ключових проблем якості облікової інформації.

На думку Проданчука М. А. сучасні запити та вимоги до інформаційної бази управління підприємством виходять за межі фінансових звітів і потребують даних нефінансової, тобто інформації про економічні, соціальні та екологічні аспекти діяльності. Тому інтегрована звітність, що включає в себе як фінансову, так і нефінансову складову, стає сферою інтересу нашої держави і вимагає, як наслідок змін у законодавстві та стандартизації у сфері надійності інформації [4, с.29]. Автор доходить висновку, що інтегрована звітність – це гармонізація фінансової та нефінансової звітності, де узагальнено інформацію про фінансовий стан та результати фінансово-господарської, соціальної та екологічної діяльності підприємств, що дає можливість оцінити ефективність прийнятих управлінських рішень та визначити стратегічні аспекти розвитку. Тобто, процеси, що відбуваються у суспільстві і мають вплив на ведення бізнесу, обумовлюють необхідність трансформації звітності, яка буде об'єднувати фінансову та нефінансову інформацію в єдину модель звітності для бізнесу.

Інтегрована звітність стає найбільш інноваційним і цілісним підходом до корпоративної звітності у світі та в Україні. Вона дозволяє підприємствам показувати зв'язок між організаційною стратегією, управлінням, фінансовими результатами та соціальним, екологічним та економічним контекстом діяльності, адже включає в себе всю необхідну інформацію. Інтегрована звітність є звітністю, яка дає можливість об'єднати як фінансові, так і нефінансові показники та надати повну інформацію щодо діяльності суб'єкта господарювання, складання якої вже стало звичайною практикою для зарубіжних підприємств, у той час як порядок подання такої звітності вітчизняними підприємствами потребує роз'яснень та уточнень.

Основною метою інтегрованої звітності, як стверджує Р. О. Костирко, є відображення повної інформації про діяльність підприємства та структурування, у відповідності зі стратегічними завданнями організації, моделі бізнесу та управління [3, с.51].

Загальні концептуальні засади впровадження інтегрованої бізнес-звітності розроблено та рекомендовано провідними міжнародними організаціями, такими як: Ініціатива щодо глобальної звітності (GRI), Облік стійкості (A4S), Міжнародний комітет з інтегрованої звітності (IIRC), Міжнародна федерація бухгалтерів (IFA), Комітет з Міжнародних стандартів фінансової звітності (IASB) та інші.

У квітні 2013 р. Міжнародна рада з інтегрованої звітності оприлюднила пропозиції Міжнародного положення про інтегровану звітність для консультацій з групами впливу (Положення), в якому були встановлені єдині

рамки для звітності, що поєднує елементи як фінансової так і нефінансової звітності. В Україні запуск Міжнародного формату інтегрованої звітності відбувся 9 грудня 2013 року.

Міжнародне положення про інтегровану звітність визначає наступні засадничі принципи, за якими повинна викладатись інформація в інтегрованих звітах:

- Стратегічний фокус та орієнтація на майбутні періоди;
- Логічність викладення інформації;
- Відповідність вимогам груп впливу;
- Істотність та стислість;
- Повнота та надійність;
- Зв'язаність та порівняльність .

Згідно з даними принципами інтегрованої звітності виділені ключові елементи інтегрованого звіту – опис діяльності компанії та бізнес моделі; середовище, в якому працює компанія; система виробничих показників і показників сталого розвитку; стратегічні цілі та стратегія їх досягнення; корпоративне управління та винагороди; прогноз на майбутнє.

На сьогодні, структура інтегрованого звіту не є уніфікованою, підприємство може самостійно обирати склад показників даного звіту. У науковців також різняться погляди щодо інформації, яка буде подана в структурі інтегрованих звітів. Так, наприклад, К. В. Безверхий виділяє сім розділів інтегрованої звітності [1, с.185]. На думку інших науковців, інтегрований звіт повинен включати 5 розділів, серед яких:

- Стратегічний звіт;
- Звіт про управління;
- Фінансова звітність;
- Нефінансова звітність;
- Результати діяльності підприємства.

Під нефінансовою звітністю згідно Глобальної ініціативи зі звітності (GRI – Global Reporting Initiative) розуміють розкриття інформації та звітування щодо діяльності компанії у галузі сталого розвитку перед внутрішніми та зовнішніми користувачами. Головним завданням нефінансових звітів є надання повної картини щодо впливу компанії на три сфери: економічну, екологічну і соціальну.

На даному етапі розвитку одним із основних наукових та практичних завдань є встановлення взаємозв'язків між звітами про соціальну відповідальність бізнесу і фінансовими звітами, принципів їх узгодження в єдиній інформаційній системі. С. Король [2, с.106] надає таке порівняння і співставлення фінансової та нефінансової звітності:

- фінансовий і нефінансовий звіти розраховані на однакові групи користувачів інформації;
- нефінансовий звіт не повторює, а доповнює фінансовий за низкою показників;
- нефінансовий звіт здатен задовольнити інформаційні потреби широкого кола користувачів інформації, в першу чергу тих, для яких фінансовий

звіт не надається або які не мають необхідної підготовки для розуміння його показників;

- у поєднанні фінансовий і нефінансовий звіти можуть забезпечити користувачів достатньою інформацією про соціально-економічну діяльність підприємства;

- за низкою критеріїв (статусом регулюючих документів, впливом на вартісну оцінку бізнесу, необхідністю подання, відповідальністю за викривлення даних та іншими) нефінансовий звіт має другорядний статус.

Як бачимо з порівняння, фінансова звітність в Україні більш розвинена, стандартизована та оптимізована ніж нефінансова.

К. Безверхий пропонує чітке, всеосяжне і актуальне роз'яснення парадигми фінансової звітності. Не дивлячись на це, в останні роки в економічній літературі дедалі частіше можна зустріти критику традиційних фінансових показників, сформованих на основі даних бухгалтерського обліку як підґрунтя для прийняття управлінських рішень. Ця критика зумовлена ретроспективним характером цих показників, що значно зменшує їхню цінність для управління. В цих умовах підтверджується доцільність використання не фінансових показників при складанні звітності.

Нефінансова звітність знаходиться на етапі активного поширення і має значний, поки що, незадіяний потенціал. Взагалі поняття нефінансова звітність має різні дефініції у зв'язку з відсутністю однозначної думки щодо загальної назви. Такими дефініціями є: «соціальний звіт», «звіт з корпоративної соціальної відповідальності», «звіт із корпоративної відповідальності», «звіт із сталого розвитку» та інші.

Найбільш поширеними стандартними є такі види нефінансових звітів:

- Звіт про прогрес – відображає міру дотримання принципів соціальної відповідальності і містить перспективні плани розвитку;

- Звіт за GRI-стандартом (звіт про сталість розвитку), що містить чіткі індикатори діяльності компанії;

- Звіт за стандартом AA1000 (Звіт із корпоративної – соціальної відповідальності).

Відкритим залишається і питання форми інтегрованих звітів: чи це має бути один комплексний звіт, чи додатковий, окремий звіт, який містить нефінансову інформацію. Більшість фірм, які складають соціальну звітність в Україні, обирають другий варіант. Проте, підготовка нефінансових звітів все ще є прерогативою великих національних компаній та представництв міжнародних корпорацій. Але помітна позитивна динаміка.

З 1 січня 2017 вступила в силу Директива ЄС 2014/95 / ЄС про розкриття нефінансової і диверсифікованої інформації деякими великими компаніями і групами. Тепер в країнах Євросоюзу така звітність стає обов'язковою, перш за все для компаній, що представляють суспільний інтерес. Їх перелік кожна країна сама визначає на законодавчому рівні.

Верховна Рада України 5 жовтня 2017 року внесла зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Нова редакція закону розроблена з урахуванням положень Директиви ЄС та порядку застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. Законом

визначені поняття «підприємства, що становлять суспільний інтерес» та поняття «таксономії фінансової звітності», як складу статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю, а також введено поняття «звіт про управління», як документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності. При цьому вимоги щодо змісту нефінансової інформації законом не передбачені.

На нашу думку, перелік показників нефінансової звітності має бути зробленим з врахуванням галузевої приналежності підприємства, що становить суспільний інтерес. Слід наголосити, що з 2016 року впроваджувати звіти з використанням стандартів GRI почали великі державні підприємства. Так, сьогодні, провідними фахівцями розробляється Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні, яка розглядається як складова загальної Стратегії розвитку Європи–2020. Згідно з прогнозами, 2018 рік стане ще прогресивнішим завдяки зацікавленості як з боку інвесторів та кредиторів, так і з боку українського суспільства та співробітників компаній.

Не дивлячись на те, що механізм складання інтегрованої звітності ще не досконалий, значна кількість підприємств може експериментувати в складанні звітності та вносити свої правки в механізм і принципи її складання. Проте, на нашу думку, необхідні чіткі кроки розробки і подальшого впровадження інтегрованої звітності у практику на національному рівні, а саме:

- сформулювати нормативно–правовий акт, що регулює ведення інтегрованої звітності – звіту про управління;
- визначити склад нефінансових даних, які підлягають розкриттю у звіті про управління, відповідно до галузевої приналежності суб'єкта господарювання;
- ввести не лише якісні, а і кількісні показники, які б вимірювали результативність діяльності підприємств у нефінансовому (соціальному) контексті.

В умовах сучасного економічного розвитку країни роль ступеня довіри до якості та прозорості показників бухгалтерського обліку важко переоцінити, оскільки ця інформація цікавить не тільки внутрішніх, але й зовнішніх користувачів. Тому подальший розвиток інтегрованої звітності вбачаємо у визначенні переліку нефінансових показників, які б надавали інформацію, щодо економічної, соціальної, екологічної складових діяльності підприємства. Отже, в Україні на часі розробка стандартів нефінансової звітності, які будуть базуватися на принципах сталого розвитку, підприємницької діяльності в аспекті прав людини та інших визнаних міжнародних підходах.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. В. Парадигмальний розвиток звітності в Україні [Електронний ресурс] / К. В. Безверхий // Фінанси, облік і аудит. – 2015. – Вип. 2. – С. 172–190. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2015_2_14.

2. Король С. Нефінансова звітність підприємства / С. Король // Вісник Київського національного торговельно–економічного університету. – 2011. – № 6. – С. 102–113.

3. Костирко Р.О. Інтегрована звітність – інструмент соціально відповідального бізнесу / Р. О. Костирко // Часопис економічних реформ. – 2014. – № 1 (13). – С. 49–54.

4. Проданчук М. Інтегрована звітність – інструмент управління підприємством / М. Проданчук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 2. – С. 24–31.

5. Рожнова О.В. Актуальні проблеми фінансової звітності / О.В. Рожнова // Міжнародний бухгалтерський облік. – 2013. – №15. –С.2–8.